

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio VI. De modo assumptionis quantum ad ordinem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super quæst. quinta articulum quartum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum filius Dei assumeret debuerit intellectum.

AD QVARTVM sic procedit. Videtur, quod filius Dei non assumeret mentem humanam siue intellectum. Vbi enim est presentia rei, non requiritur eius imago, sed homo secundum materiam est ad imaginem Dei, ut Aug. dicit in li. de Trin. Cum ergo in Christo fuerit presentia ipsius diuini Verbi, non oportuit ibi esse mentem humanam.

Præterea. Maior lux offuscat minorem: sed uerbum Dei, quod est lux illuminans omnem hominem uenientem in hunc mundum (ut dicitur Ioan. i.) comparatur ad mentem sicut lux maior ad minorem, quia & ipsa mens lux quædam est, quasi lucerna illuminata a prima luce, Procl. 10. Lucerna Domini spiraculum hominis. Ergo in Christo, qui est uerbum Dei, non fuit necessarium esse mentem humanam.

Præterea. Assumptio humanæ naturæ a Dei uerbo, dicitur incarnatio eius, sed intellectus siue mens humana neq. est caro, neque est actus carnis, quia nullius corporis actus est, ut probatur in 3. de anima ergo uidetur quod filius Dei humanam mentem non assumpsit.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in li. de fi. ad Pet. Firmissime tene, & nullatenus dubites, Christum filium Dei habere ueram nostri generis carnem & animam rationalem, qui de carne sua dicit, Palpare & uidete, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me uidetis habere, Luce ultimo.

Et circa hoc quaruntur sex. Primo, Vtrum filius Dei assumpsit carnem mediante anima. Secundo, Vtrum assumpsit animam mediante spiritu siue mente. Tertio, Vtrum anima fuerit prius assumpta, quam caro. Quarto, Vtrum caro Christi fuerit prius a uerbo assumpta, quam anima unita. Quinto, Vtrum tota humana natura sit assumpta medianibus partibus. Sexto, Vtrum sit assumpta mediante gratia.

RESPON. Dicendum, quod sicut Aug. dicit in li. de heresib. Appollinaristæ de anima Christi a Catholica ecclesia dissenserunt, dicentes, sicut Arriani, Deum Christum carnem solam sine anima suscepisse, in qua questione testimonium euangelicum uidetur, mentem deuisse anime Christi, sed pro hac ipsum uerbum in ea fuisse dixerunt: sed hæc positio eisdem rationibus conuincitur, sicut & prædicta. Primo. hoc aduersatur rationi euangelicæ, quæ commemorat eum fuisse miratum: ut patet Mat. 7. Admiratio autem absque ratione non potest, quia importat collationem effectus ad causam, dum aliquis uidet effectum, cuius causam ignorat & querit, ut dicitur in pri. Met. Secundo repugnat utilitati incarnationis, quæ est iustificatio hominis a peccato. Anima enim humana non est capax peccati, nec gratiæ iustificantis, nisi per mentem. Unde præ-

capit oportuit mentem humanam assumi. Vnde dicit Damascenus in 3. li. q. Dei uerbum assumpsit corpus, & animam intellectualem & rationalem: & postea subdit, Totus totus unicus est, ut toti mihi salutem largiretur: quod non in assumptum est, incurabile est. Tertio, hoc repugnat ueritati incarnationis: cum enim corpus proportionetur animæ sicut materia propria forme, non est uere caro humana, quæ non est perfecta anima humana: & ideo si Christus animam sine mente habuisset, non habuisset ueram carnem humanam, sed bestialem: quia per solam mentem anima nostra differt ab anima bestiali. Vnde dicit Aug. in li. 83. q. q. si hunc errorem sequeretur, quod filius Dei ueram quandam cum figura humani corporis suscepisset: quod iterum repugnat ueritati diuinæ, quæ nullam patitur fictionis falsitatem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ubi est ipsa res per se presentia, non requiritur eius imago Dei, hoc quoque suppleat locum rei: sicut ubi est Imperator, milites non uenerantur eius imaginem: sed tamen requiritur cum presentia rei imago ipsius, ut perficiatur ex ipsa rei presentia, sicut imago in cera perficitur per impressionem sigilli, & imago hominis resultat in speculo per eius presentiam. Vnde ad perficiendam mentem humanam, necessarium fuit, quod eam sibi uerbum Dei uniuertit.

AD SECUNDVM dicendum, quod lux maior euacuat lucem minorem alterius corporis: & illuminatis: non tamen euacuat, sed perficit lucem corporis illuminati: ad presentiam enim solis, stellarum lux obscuratur, sed aeris lumen perficitur. Intellectus autem seu mens hominis, est quasi lux illuminata a luce diuini Verbi, & ideo per presentiam Verbi non euacuat mens hominis, sed magis perficitur.

AD TERTIUM dicendum, quod licet potentia intellectiua non sit alicuius corporis actus: ipsa tamen essentia animæ humanæ, quæ est forma corporis, requiritur quod sit nobilior ad hoc, quod habeat potentiam intelligendi. & ideo necesse est ut corpus melius dispositum ei respondeat.

QVAESTIO VI.

De modo assumptionis quantum ad ordinem, in sex articulos diuisa.

PRIMO considerandum est de ordine assumptionis prædictæ.

ET CIRCA hoc quaruntur sex.

- Primo, Vtrum filius Dei assumpsit carnem mediante anima.
Secundo, Vtrum assumpsit animam mediante spiritu siue mente.
Tertio, Vtrum anima fuerit prius assumpta, quam caro.
Quarto, Vtrum caro Christi fuerit prius a uerbo assumpta, quam anima unita.
Quinto, Vtrum tota humana natura sit assumpta medianibus partibus.
Sexto, Vtrum sit assumpta mediante gratia.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum filius Dei assumpsit carnem mediante anima.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod filius Dei non assumpsit carnem mediante anima.

Super quæstionis sextæ articulum primum.

Tullius 1. art. q. 6. intelligendus est ut sonat, quonia in corpore distinguetur, & motus est occasione uerborum August. & Magistri sentent. in 2. distin. 3. sent. ponentium orationem in ista assumptione.

In corpore articuli duo sunt. primo, declaratur ille terminus, mediante, in titulo positus: secundo respondetur quæstioni. Sic ergo, si attendimus, primum fit declarando, distinguendo, excludendo, subdistinguendo, & conferendo membra distincta inter se. Declaratur in primis, quod medium importet ordinem: quod probatur, quia dicitur respectu principii & finis, quorum utrumque importat.

diff. 2. q. 1. q. 2. q. 3. ca. 4. q. 5. q. 6. q. 7. q. 8. q. 9. q. 10. q. 11. q. 12. q. 13. q. 14. q. 15. q. 16. q. 17. q. 18. q. 19. q. 20. q. 21. q. 22. q. 23. q. 24. q. 25. q. 26. q. 27. q. 28. q. 29. q. 30. q. 31. q. 32. q. 33. q. 34. q. 35. q. 36. q. 37. q. 38. q. 39. q. 40. q. 41. q. 42. q. 43. q. 44. q. 45. q. 46. q. 47. q. 48. q. 49. q. 50. q. 51. q. 52. q. 53. q. 54. q. 55. q. 56. q. 57. q. 58. q. 59. q. 60. q. 61. q. 62. q. 63. q. 64. q. 65. q. 66. q. 67. q. 68. q. 69. q. 70. q. 71. q. 72. q. 73. q. 74. q. 75. q. 76. q. 77. q. 78. q. 79. q. 80. q. 81. q. 82. q. 83. q. 84. q. 85. q. 86. q. 87. q. 88. q. 89. q. 90. q. 91. q. 92. q. 93. q. 94. q. 95. q. 96. q. 97. q. 98. q. 99. q. 100.

Cap. 1.

li. 3. ext. 6. ad 11.

ca. 1. prin. 80 1.

Li. 2. ma. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

In hunc librum...

ca. 55. in pri. 106.

Loco li. 1. met. c. 3. in medio tom. 3.

Li. 3. or. 5. q. 6. cir. med. 1. od. li. 2. q. 1. n. dicit.

q. 80. non potest ad 1. prin. 10. 4.

In 3. q. 9. ar. 1. ad 2. & 3. di. 1. q. 1. ar. 1. ad 3. & di. 13. ar. 1. q. 1. ad 2.

Super quæstionis sextæ articulum primum.

3. di. 3. q. 2. 1. & di. 3. q. 5. ar. 2. c. 4. con. 4. q. 2. q. 1. ar. 3. ad 4.

portat ordinem aliquem, ad quem spectat secundum que dicitur principium aut finis. Vnde & medium secundum aliquem ordinem oportet quod sit medium, nec oppositum intelligi potest. Distinguitur præterea ordo, in ordinem temporis vel nature; & exclusio ordinis temporis a mysterio assumptionis (ut in hac eadem questione patet).

Perfectior enim est modus, quo filius Dei unitur humane nature & partibus eius, quam quo est in omnibus creaturis: sed in creaturis est immediate per essentialiam; potentiam, & presentiam; ergo multo magis filius Dei immediate unitur carni, & non mediante anima.

¶ 2. Præter. Anima & caro unita sunt Dei verbo in unitate hypostasis seu personæ: sed corpus inmediate pertinet ad personam siue hypostasim hominis; sicut & anima, quin immo magis videtur se de propinquo habere ad hypostasim corpus, quod est materia, quam anima, quæ est forma: quæ principium individuationis, quæ importatur in nomine hypostasis, videtur esse materia. ergo filius Dei non assumpsit carnem mediante anima.

¶ 3. Præter. Remoto medio separantur ea, quæ per medium coniunguntur: sicut remota superficie, cessaret color a corpore, qui inest corpori per superficiem: sed separata per mortem anima, adhuc remanet unio verbi ad carnem, quod infra patebit. * ergo verbum non coniungitur carni mediante anima.

SED CONTRA est, quod Aug. dicitur Epist. ad Volusianum. Ipsa magnitudo diuine uirtutis, animam sibi rationalem, & per eandem corpus humanum, totumque omnino hominem in melius mutandum coaptauit.

Dei, ergo est medium in causando unionem carnis ad filium Dei. Antecedens probatur dupliciter, primo, quia caro non esset assumpibilis nisi per ordinem, quem habet ad animam rationalem: secundo, quia caro per ordinem ad animam rationalem habet, quod sit caro humana: sola autem natura humana est assumpibilis, ut patet ex prius dictis.

¶ Antequam ad ulteriora progrediamur, declarandum censetur, quid sentiat Auctor in hac materia, & in quo impugnatur. Scito igitur quod sunt hic duæ principales difficultates. Prima est circa ordinem partium inter se non absolute, sed relatas ad assumptionem, & hæc tractatur hic quod ad partes essentielles scilicet animam & corpus, & in sequenti articulo, quod ad partes potentiales, scilicet mentem & sensum. Altera est circa ordinem inter partes & totum, scilicet animam & corpus, & naturam humanam, & hæc tractatur in articulo quinto huius. Et in utraque questione sunt uariæ opiniones. Durandus namque in 3. sentent. dist. 2. q. 2. negat omnem nature ordinem in mysterio assumptionis, tam in partibus inter se, quam in partibus & toto inter se, relatis temper ad assumptionem, & partim concedit secundum nature ordinem medium ut quod, & partim non concedit medium, ut quod,

& uniuersaliter concedit medium, ut quod, in hoc assumptionis mysterio. Declaro singula præsupposita distinctione tam dicta, quod mediare secundum nature ordinem, ut causa assumptionis ex parte assumpti, contingit dupliciter.

¶ Uno modo, quod sit causa, quod aliud assumatur, quod ipsa causa præsumitur intelligatur, quasi sit progressus quidam in his quæ assumuntur; & prius secundum nature ordinem assumatur natura, quod aliud assumatur natura, & deinde caro, sicut dicimus quod prius generatur homo, quam risibile secundum nature ordinem, quam simul tempore, quia risibile præsupponit hominem, ut quod est genus. Et hoc modo Auctor concedit partes nature, animam scilicet, & corpus prius nature assumuntur, quam totam naturam, prius tamen natura secundum ordinem executionis, ut in quinto patet articulo, ubi afferentur argumenta Scoti & Durandi contra hoc, & soluentur. Alio modo, quod sit causa, ut aliud sit assumptibile, siue ut quod, siue ut quod, non curando, & hoc modo affirmat Auctor utrobique esse medium, scilicet inter partes inter se, & inter partes, & totum.

¶ Est autem duplex ordo, unus quidem temporis, alius autem nature. Secundum autem ordinem temporis, non dicitur in mysterio incarnationis aliquid medium, quia totam humanam naturam simul sibi Verbum Dei uniuert, ut infra patebit. Ordo autem nature inter aliqua potest attendi dupliciter, uno modo, secundum gradum dignitatis, sicut dicitur angelos esse medios inter homines & Deum: alio modo, secundum rationem causalitatis, sicut dicitur media esse existere inter primam causam & ultimam effectum. Et hic secundus ordo aliquo modo consequitur primum, sicut n. dicit Dion. 13. c. de diu. no. Deus per substantias magis sibi propinquas agit in ea, quæ sunt magis remota. Sic ergo, si attendamus gradum dignitatis, anima media inuenitur inter Deum, & carnem, & sic hoc potest dici, quod filius Dei uniuert sibi carnem mediante anima; sed & sic ordinem causalitatis ipsa anima est aequaliter causa carnis uniuertendo filio Dei: non n. esset assumpibilis, nisi per ordinem quæ habet ad animam rationalem, & in quomodo hæret quod sit caro humana. Dicitur enim supra, quod natura humana præ ceteris est assumpibilis.

¶ Et explicando distincte sententiam suam, sentit, quod anima est medium ut quod tantum, respectu carnis & quod anima est etiam medium ut quod, partiale tamen, respectu totius, & quod anima & corpus sunt medium, ut quod respectu totius secundum executionis ordinem, & quod totum est medium ut quod, & ut quod respectu partium secundum intentionis ordinem.

¶ Quocirca primo afferenda sunt argumenta Durandi, contra nature ordinem inter animam & carnem relatas ad assumptionem, deinde declaranda est positio Auctoris de mediatione anime ad carnem, tam quod ad mediationem causalem, quam quod ad modum, scilicet ut quod & non ut quod, & demum respondebitur obiectis.

¶ Reliqua quinto referenda sunt articulo, non enim oportet Scoti argumenta contra mediationem anime respectu carnis afferre, quia contra medium, ut quod sunt, quod nos non tenemus, comparando partes inter se ad assumptionem, simul enim non solum tempore, sed natura animam & carnem assumi dicimus, ut quod assumitur: ita quod neutra mediante altera, ut quod sed quod caro assumatur mediante anima ut quod, ut clare patebit.

¶ Arguit ergo Dur. Si in assumptione esset ordo nature, aut esset ex parte assumptionis, aut ex parte assumptoris: sed non ex parte assumptionis, quia ponitur assumptio unica: unius autem ad se ipsum non est ordo nature: nec ex parte assumptoris comparando partes inter se, quia quando in unum uniuert duobus, non ut duo sunt, sed ut unum, neutrum eorum est medium, quonia medium distinctionem exigit ad illud, cuius est medium: sed filius Dei uniuertur per se anime & carni, non ut plura sunt, sed ut unum sunt, quia uniuertur eis, in quantum sunt partes unius nature humane, ergo non assumpsit carnem mediante anima secundum ordinem nature ex parte rei.

¶ Quod autem uere secundum rem nature ordo interfit inter animam

q. 10. art. 2. Inf. art. 3. & q. 33. art. 2. & 3. dist. 2. q. 2. art. 3. In epist. 3. ante medium illius. co. 2.

c. 14. h. reman. Prim.

animam & carnem in assumptione, ex hoc ipso patet, quod est ibi vera causalitas realis. Ad cuius clarioris notitiam afferenda est differentia inter animam & carnem respectu assumptionis: comparando siquidem haec duo ad assumptionem, manifeste constabit, quod inter actionem assumptionis & actionem creaturam utriusque haec inveni-

tur differentia, quod respectu animae nulla alia actio mediat: sed respectu carnis mediat actio animati in carnis. Nam praesupposita actione creaturae carnis non est caro assumptibilis secundum congruitatem (sic enim de assumptibili est sermo) nisi sit anima ra seu humana: anima autem aut humana non est materia illa, nisi per actionem animati in illius: actio autem animati co stat quod anima ponit in carne, quae realiter faciendo illam in esse animato & humano, vere ut causa media, causat carnis assumptibilitatem.

Praesupposita autem actione creaturae animae, non expectatur alia actio, qualiquid superaddatur animae, per quod fiat assumptibilis, sed statim est assumptibilis. Est igitur anima per actionem assumptionis actio abluque actione media, caro autem sine materia non nisi media actione animata. est igitur inter carnem & animam inter se relata ad assumptionem, ordo naturae secundum causalitatem in re. Et quoniam ex hoc quod anima sic causat carnem assumptibilem, non sequitur, ergo anima prius natura assumitur: sed bene sequitur, ergo est ratio, quod caro assumatur, & ut in littera dicitur, non est nisi in fieri ratio: id autem quod se habet ad carnem ut ratio quod assumatur, se habet ut quod, & non oportet quod se habeat ut quod, ideo ex hac doctrina Auctoris non plus habeo qua quod anima mediat ut causa media ut qua, seu quo, ita quod non prius natura anima ut quod assumitur, sed prius natura anima ut quo assumitur, & simul natura utrumque, ut quod assumitur, ita quod referentur ad animam, & carnem inter se ad assumi ut quod, nullus est naturae ordo, quia neutrum est alteri medium ut quod. Et si ad hoc tendebat Durandus, non contradicere: sed quia non inuenio se sic declarasse, ut Scotus fecit, ideo &c. Moueatur autem ad negandum, quod anima est medium ut quod respectu carnis in assumptione, quia nulla apparet ratio quare debeat hoc concedi: quamuis enim tam anima, quam caro sit assumpta, ut quod assumitur, partialiter tamen seu ut pars, quia anima non intelligitur prius assumpta, quam animet carnem (quod per creaturam actionem sortitur ex modo suae creationis, quia, si creatur in corpore) nec caro prius assumitur, quam sit animata: ideo inter animam & carnem ut sunt quae assumuntur, nullum uideo ordinem naturae aut intellectus, sed solum, ut dictum est, quod anima est causa carni ut quo, quod assumatur.

Ad obiectionem autem Durandi dicitur, quod in assumptione est naturae ordo ex parte assumptorum. Et cum contra hoc arguitur, quia unum pluribus, non in quantum sunt plura, sed unum &c. negatur Minor quoniam filius Dei assumpsit animam & corpus, ut sunt plura: quia assumpsit illa ut sunt duae partes essentialiter realiter distinctae inter se. Ad probationem dicitur, quod aliud est concedere affirmatiuam, scilicet assumpsit partes ut sunt unum, & aliud est cum dicta affirmatiua concedere etiam negatiuam, scilicet non assumpsit partes, ut sunt plures res.

Affirmatiua namque importat quod partes sunt assumptae ut uniuersum in toto, & hoc est dictum, quod partes sunt assumptae ut sunt in toto, negatiua autem importat, quod partes non sunt assumptae secundum seipsas, sed quod assumptione terminatur ad totum tantum, & ad partes non nisi ut sunt in toto. Constat autem ex doctrina sacra, filium Dei assumpsisse ita partes in toto, quod tamen ad ipsas partes in seipsis terminata est assumptio: alioquin oportuisset in morte Christi fieri nouas assumptiones animae in se,

AD PRIMVM ergo dicendum, quod duplex ordo considerari potest inter creaturam & Deum, unus quidem secundum quod creaturae causantur a Deo, & dependent ab ipso, sicut a principio sui esse, & sic propter infinitatem suae uirtutis, Deus immediate attingit quamlibet rem, causando, & conseruando & ad hoc pertinet, quod Deus immediate est in omnibus per essentiam, praesentiam & potentiam. Alius autem ordo est secundum quod res reducuntur in Deum sicut in finem, & quantum ad hoc inuenitur medium inter creaturam & Deum: quia inferiores creaturae reducuntur in Deum per superiores, ut dicit Dion. in lib. Cele. Hier. Et ad hunc ordinem pertinet assumptio humanae naturae a Verbo Dei, quod est terminus assumptionis, & ideo per animam uniuersum carni.

AD II. Dicendum, quod si hypostasis Verbi Dei constitueretur simpliciter per humanam

& corporis in se, quoniam in toto non erant. Dicitur igitur, quod filius Dei assumpsit animam & carnem, in quantum sunt partes unius naturae: sed ex hoc non sequitur, ergo in quantum sunt unum & non in quantum sunt plures: quia & assumpsit, in quantum sunt unum in natura unica, & in quantum sunt in se plures res, partiales tamen. In responsione ad secundum eiusdem primi articuli, nota primo hanc doctrinam, quod scilicet non eodem ordine se habet partes naturae humanae ad personalitatem alienam, scilicet Verbi Dei, quo se haberent ad personalitatem propriam, scilicet personae humanae. & ratio in littera redditur ex altitudine diuinae personae. & haec bene retinetur, & applicato, cum discutitur Assumptio nis mysterium quod ad ordinem assumptorum: & non fundes te super ordine eorundem ad propria personalitatem, ut in 5. art. ratio Scoti super hoc fundamentum afferetur. In secundo, quod prima uerba litterae scilicet corpus est uicinis personae propriae, anima autem nature humanae, non carent scrupulo. Quoniam etsi uera sunt secundum communia homini, & aliis substantiis sensibilibus (quonia in eis anima uicinius est naturae & corpus personae: quia anima constituit formaliter naturam, & materia indiuiduat personam autem constat indiuiduum maxime appropinquare, unde & creditur idem oino quod ad re apud multos) secundum tamen propria principia hois ut oppositum, quonia anima intellectiua, quia est ex se subsistens, & desert seculi subsistentia, qua coicatur supposito, propinquior est personae, cuius proprium est subsistere, adeo ut ipsi personae primo conueniat. Sed hoc non obstat, quia anima intellectiua in suo fieri mendicat haec eicetatem a corpore, licet occasionaliter, nec desert seculi subsistentia propria sibi, ut quod subsistit, nisi in potentia, sed ut proprium illius principium ut quo. Unde licet aliquid plus propinquitatis habeat ad hypostasim, quam alia anima, quia ex proprio ordine desert, ut quo tamen, actum subsistendi, non tamen propinquior est, quam corpus, quod ipsam animam & sumum essendi actum indiuiduat. Stant ergo solida uerba litterae.

In responsione ad tertium eiusdem art. clare habes, quo pacto apud Auctorem intelligitur animam mediare in assumptione carnis. I. cum tribus conditionibus. Prima est secundum aptitudinem, quia. I. reddit carnem aptam ad assumi, faciendo ipsam animatam & humanam. Secunda est secundum congruitatem, quia haec aptitudo non est necessitatis, sed congruitatis: nam & Deus posset sine illa assumere carnem, & caro sic apta non necessitat ad assumptionem: sed ex hoc ipso, quod caro est humana, est habilis de congruo, ut assumatur, hoc est, assumptibilis est de congruo. Tertia est in fieri, quia conditio ista, quia caro est de congruo assumptibilis, non mediat in facto esse, sed in fieri tantum. Et propterea cessante tali conditione actualiter (ut de facto cessauit in morte Christi), quia caro Christi in triduo non erat animata, nec etiam caro, nisi equiuoce) non propterea desinit unio assumptae carnis ad diuinam hypostasim, qua oportuisset desinere, si anima esset medium in facto esse, sicut quia est medium in fieri, ideo in principio assumptionis caro non nisi animata ac humana assumitur. Et hinc habes, quod caro ipsa in se terminat assumptionem actionem, & non solum ut animata & ut humana, licet non attingeret ea, nisi esset animata ac humana, sicut aliquis accipit in uxore mulierem pulchram, sed seipsam mulierem licet non acciperet eam nisi esset in principio, cum ea accipit, pulchra, ut in littera dicitur. Et propterea in morte Christi desistente humanitate per mortem, non de nouo Verbum assumpsit animam & corpus, sed quae in principio facta est assumptio & determinata ad totum, & partes etiam in se non desijt terminari ad partes desiciente toto: quoniam nec ipsum totum est medium in assumptione, nisi in fieri secundum ordinem intentionis, ut infra patebit.

AD TERTIUM dicendum, quod nihil prohibet, aliquid esse casuali uicinius quantum ad aptitudinem & congruitatem, quo tamen remoto, illud non tollitur: quia etsi fieri alicuius dependet ex aliquo, postquam tamen est in facto esse, ab eo non dependet. Sicut si inter aliquos amicitia causatur aliquo mediate, eo recedente adhuc amicitia remanet: & si aliqua in matrimoniu ducit per pulchritudinem, quae facit congruitatem in muliere ad copulam coniugalem:

Quoniam etsi uera sunt secundum communia homini, & aliis substantiis sensibilibus (quonia in eis anima uicinius est naturae & corpus personae: quia anima constituit formaliter naturam, & materia indiuiduat personam autem constat indiuiduum maxime appropinquare, unde & creditur idem oino quod ad re apud multos) secundum tamen propria principia hois ut oppositum, quonia anima intellectiua, quia est ex se subsistens, & desert seculi subsistentia, qua coicatur supposito, propinquior est personae, cuius proprium est subsistere, adeo ut ipsi personae primo conueniat. Sed hoc non obstat, quia anima intellectiua in suo fieri mendicat haec eicetatem a corpore, licet occasionaliter, nec desert seculi subsistentia propria sibi, ut quod subsistit, nisi in potentia, sed ut proprium illius principium ut quo. Unde licet aliquid plus propinquitatis habeat ad hypostasim, quam alia anima, quia ex proprio ordine desert, ut quo tamen, actum subsistendi, non tamen propinquior est, quam corpus, quod ipsam animam & sumum essendi actum indiuiduat. Stant ergo solida uerba litterae. In responsione ad tertium eiusdem art. clare habes, quo pacto apud Auctorem intelligitur animam mediare in assumptione carnis. I. cum tribus conditionibus. Prima est secundum aptitudinem, quia. I. reddit carnem aptam ad assumi, faciendo ipsam animatam & humanam. Secunda est secundum congruitatem, quia haec aptitudo non est necessitatis, sed congruitatis: nam & Deus posset sine illa assumere carnem, & caro sic apta non necessitat ad assumptionem: sed ex hoc ipso, quod caro est humana, est habilis de congruo, ut assumatur, hoc est, assumptibilis est de congruo. Tertia est in fieri, quia conditio ista, quia caro est de congruo assumptibilis, non mediat in facto esse, sed in fieri tantum. Et propterea cessante tali conditione actualiter (ut de facto cessauit in morte Christi), quia caro Christi in triduo non erat animata, nec etiam caro, nisi equiuoce) non propterea desinit unio assumptae carnis ad diuinam hypostasim, qua oportuisset desinere, si anima esset medium in facto esse, sicut quia est medium in fieri, ideo in principio assumptionis caro non nisi animata ac humana assumitur. Et hinc habes, quod caro ipsa in se terminat assumptionem actionem, & non solum ut animata & ut humana, licet non attingeret ea, nisi esset animata ac humana, sicut aliquis accipit in uxore mulierem pulchram, sed seipsam mulierem licet non acciperet eam nisi esset in principio, cum ea accipit, pulchra, ut in littera dicitur. Et propterea in morte Christi desistente humanitate per mortem, non de nouo Verbum assumpsit animam & corpus, sed quae in principio facta est assumptio & determinata ad totum, & partes etiam in se non desijt terminari ad partes desiciente toto: quoniam nec ipsum totum est medium in assumptione, nisi in fieri secundum ordinem intentionis, ut infra patebit.

Tertia S. Thomae. E 2 Super

Super questionis sex
ta articulum secun
dum.

tamen pulchritudine cessante, ad
huc durat copula coniugalis. & fi
militer separata anima, remanet
vniio verbi ad carnem.

ARTICVLVS II.

Utrum Dei filius assumpserit animam
mediante spiritu, siue mente.

AD SECUNDVM sic proceditur.
Videtur, quod filius Dei no
assumpserit animam mediante
spiritu. Idem enim non cadit me
dium inter seipsum & aliquid ali
ud: sed spiritus siue mens non
est aliud in essentia ab ipsa ani
ma, ut in prima parte habitum
est. * ergo filius Dei non assump
sit animam mediante spiritu siue
mente.

¶ 2 Præ. Illud, quo mediante fa
cta est assumptio, uidetur esse ma
gis assumptibile: sed spiritus siue
mens non est magis assumptibi
lis, quam anima: quod patet ex
hoc, quod spiritus angelici non
sunt assumptibiles, ut supra di
ctum est. * ergo uidetur, quod fi
lius Dei non assumpserit animam
mediante spiritu.

¶ 3 Præ. Posterius assumitur a
primo mediante priori: sed ani
ma nominat ipsam essentiam,
quæ est prior naturaliter, quam
ipsa potentia eius quæ est mens.
ergo uidetur, quod filius Dei no
assumpserit animam mediante
spiritu siue mente.

SED CONTRA est, quod Aug. di
cit in lib. de Agone Christiano. †
Inuisibilis, & incomparabili
s ueritas, per spiritum ani
mæ, & per animam corpus ac
cepit.

RESPON. Dicendum, quod
sicut dictum est, * filius Dei, dici
tur assumpsisse carnem anima
mediante, tum propter ordinem
dignitatis, tum etiam propter cõ
gruitatem assumptionis. Vtrum
que autem horum inuenitur, si
comparemus intellectum, qui spi
ritus dicitur, ad ceteras animæ partes:
non enim anima est assumptibi
lis secundum congruitatem, nisi
per hoc, quod est capax Dei ad
imaginem eius existens, quod est
secundum mentem, quæ spiritus
dicitur, secundum illud Eph. 4.
Renouamini spiritu mentis ue
stræ. Similiter etiam intellectus
inter ceteras partes anime, est su
prior, & dignior, & Deo similior.
& id, ut Damasc. dicit in 3. li. * uni
tum est carni per medium intelle
ctum, uerbum Dei. intellectus n.
est quod est animæ purissimum,
sed & Deus est intellectus.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod & si intellectus no sit aliud
ab anima secundum essentiam: di
stinguitur tamen ab aliis partibus
animæ secundum rationem po
tentis. & secundum hoc compe
tit sibi ratio medij.

AD SECUNDVM dicendum, quod
spiritui angelico no deest cõgrui
tas ad assumptionem, propter de
fectum dignitatis: sed propter ir
reparabilitatem casus, quod non
potest dici de spiritu humano, ut
patet ex his, quæ in prima par
te dicta sunt.

AD III. Dicendum, quod anima
(inter quam & Dei uerbum poni
tur medium intellectus) non acci
pitur pro essentia animæ, quæ est
omnibus potentijs cõmunis: sed
pro potentijs inferioribus, quæ
sunt omni animæ communes.

ARTICVLVS III.

Utrum anima a Dei filio prius fuerit
assumpta, quam caro.

AD TERTIUM sic proceditur.
Videtur, quod anima Chri
sti fuerit prius assumpta a Verbo
quàm caro. Filius enim Dei assu
mpsit carnem mediante anima, ut
dictum est: * sed prius peruenit
ad medium, quàm ad extre
mum. ergo filius Dei assumpsit
prius animam quàm corpus.

¶ 2 Præ. Anima Christi est di
gnior angelis, sicut illud Psal. 96.
Adorate eum omnes angeli eius:
sed angeli creati sunt a principio,
ut in primo habitum est. † ergo
& anima Christi, que non fuit an
te creata, quàm assumpta: dicit. n.
Damasc. in 3. lib. * quod numquã
neque anima neque corpus Chri
sti propriam habuerunt hyposta
sim: ergo uidetur quod anima fue
rit ante assumpta, quàm caro, que
est concepta in utero Virginis.

¶ 3 Præ. Ioan. 1. dicitur, Vi
dimus eum plenum gratiæ, &
veritatis: & postea subditur, quod
de plenitudine eius nos omnes ac
cepimus, id est, omnes deles quo
cumque tempore, ut Chrylосто
mus exponit. * Hoc autem non
esset nisi anima Christi habuisset
plenitudinem gratiæ, & veritatis
ante omnes sanctos, qui fuerunt
ab origine mundi: quia causa non
est posterior causato. Cum igitur
plenitudo gratiæ & veritatis fue
rit in anima Christi ex vniione ad
Verbum, secundum illud quod
ibidem dicitur, Vidimus gloriam eius quasi vni
geniti apatre, plenum gratiæ & veritatis, consequens
videtur, quod a principio mundi anima Christi fue
rit a Verbo Dei assumpta.

considerentur illæ duæ
partes, no secundum
quod vniuntur in una sub
stantia anima (quia senti
uum est in intelle
ctiuo, ut trigonũ i te
tragono, ut dicitur in de
Anima) sed abstrahē
do ab illo vel alio mo
do coniunctionis, &
considerentur ipse par
tes diuerse. & quod con
iunctæ sunt in homi
ne no curado de mo
do, quo sunt coniun
ctæ, simile est iudiciu
de illa propositione,
Assumpit carne me
diante anima, & assu
mpit anima mediante
spiritu. Et propterea
Aug. simul vtramque
prodit, & in litera
similibus dicitur utraq;
meditatio, saluantur
enim vtrobique: & gra
dus dignitatis, & cau
sa & causati, diu pars
intellectiua ex hoc, quod
coniungitur pari sen
sitiua, perficit illa, &
est illi ratio, quod sit al
sumptibilis. Quocir
ca non requiritur hic
causalitate, sicut pars
essentialis, que est for
ma, est causa alterius
cõstitutiuæ, sed propor
tionaliter causalitate,
sicut pars potentialis
formalior & superio
ris ordinis est causa
partis inferioris. oport
et n. proportionaliter
inquirere & intellige
re causalitatem, sicut
proportionaliter sub
partes, que dicuntur
partes essentielles, &
que dicuntur partes
potentiales.

Super quæst. sex
ta articulum tertium.

IN titulo ly prius,
sumitur secundum
tempus ita quod questio
est de prioritate te
poris. & occasio huius
est positio Origenis,
¶ In corpore articu
li sunt tria, primo po
nitur positio Orige
nis: secundò reproba
tur in vno sensu: ter
tio reprobat in alio
sensu. Distinctio par
tiu clara est in litera.
Quo ad primũ posi
tio Orig. refert quod
ad duo. I. & quod ad a
nimas oimium hominũ,
& quod ad animam Chri
sti scilicet quod omnes
fuerunt

Locis sup. a.
1. not. at.

P. p. q. 77. ar.
1. ad 1.

Ar. 4. ar. 2.

Ex c. 18. 29.
20. & 21. col
ligitur co. 3.

Ar. præced.

si. 3. orth. in
c. 6. ante me
dium.

Lib. 4. 6. 6.
p. 10.

Li. c. 7. 8.
P. p. q. 4.
eom. 4.

Infant.
2. 3. 4. 5.
2. 4. 8.
2. 9. 3. 8.
di. 3. 9. 1.
2. 8. 4. 6.
3. 4. 4. 1.
Ar. 4. 1. 1.

P. p. q. 4. 1.

Homil.
10. 2. 10.
culis a p.
com. 3.

fuera it a principio simul creata: de qua Origenis posicione uide, si uis, in 2. contra Gen. c. 83. quoniam hic no i tractatur, nisi quo ad animam Christi in ordine a i assumptione. Quo ad secundum, quia dupliciter poni potest, animam Christi ab initio mundi creatam fuisse, uel creatam, & non simul assumptam a filio Dei, uel tunc creatam,

Et simul assumptam a filio Dei, sed postea in utero Virginis carni unitam, ideo in littera uterque modus excluditur.

Et contra primum ponit conclusio hec. Inconueniens est animam Christi ab initio creatam esse, & non simul assumptam, probatur ducendo ad inconueniens, quia sic fuisse aliquando per se subsistens, & uel corrupta fuisse illius subsistentia in assumptione, quod est in conueniens, uel remanisset, quod est impossibile, quia no fuisse unio secundum subsistentiam.

Ubi nota primo, quod Auctor loquitur hic de subsistentia tamquam si loquitur de personalitate requirit anima separata differt a persona solum per hoc, quod est incompleta speciei, quia non est species, sed pars speciei.

Quia enim eadem est ratio de personalitate & subsistentia quo ad assumi, & non assumi, quia scilicet utrique eadem ratione repugnat ideo eadem utitur ratione Auctor contra subsistentiam animae separatae, quia uisus est superius contra personalitatem substantie separate, quae est angelus. Nam sicut implicat personam assumi in unitatem personalem alterius personae, quia pertineret ad esse personale assumptis personae, quia assumpta esset, & non pertineret ad esse personale assumptis personae, quia esset secundum se in persona alia, ita implicat subsistentiam animam assumi ad aliud subsistens, quia simul per se separatim existeret, & non per se separatim existeret. Ex eo namque, quod ponitur subsistens secundum se, ponitur per se separatim existeret, nam hoc ipsum significat subsistere secundum se, & ex eo quod ponitur assumi ad alterius subsistentiam, ponitur quod non per se, sed per illud aliud subsistat; alioquin ad illius alterius subsistentiam non esset tracta.

Nota secundo, quod subsistentiam animae praexistente corrumpi potest intelligi dupliciter, primo quo ad actum subsistentis, qui nihil aliud est quam actus essendi ipsius animae, ut est ipsius solus, hoc est ut est eius ut quod est, & hoc modo uidentur Thomista; iuxta superius recitata, de personalitate intelligere hunc locum. Alio modo, non solum quo ad actum subsistentis, sed quo ad id, quod subicitur actui subsistenti, ita ut corrupto subiecto actus, ex consequenti sequatur corruptio actus, & hoc modo intelligendus uideatur hic textus, conformiter ad praedeterminata de personalitate. Imaginandum est enim quod anima separata est semiperona, & non solum seminata: nam unita carni est seminata: cum sit pars essentialis humanae naturae: sed non subsistit per seipsum ut quod sed per hypostasim, cui ut anima, ut ratio subsistendi ex proprio genere, i. immateriali ordine desert actum essendi & subsistentis: sed statim ut separata est a corpore, ex hoc ipso, quo constituitur in esse separato, constituitur in quadam totalitate & completionem ut scilicet sit quod subsistit, inadaquate tamen ad suum esse in quo natum est etiam corpus, & totus homo subsistere. Tam enim dictum est, quod separatio ad quendam totalitatem & completionem, & ideo statim separata anima est semiperona, ac per hoc proprio termino terminatur, quae in corpore existens terminabatur termino totius hominis. Et ideo sicut si assumitur praexistens angelus, corrumpitur primo terminatio naturae angelice, quae est illius personalitas: ita si assumitur anima prius separatim existens corrumpitur ipse terminatio, qua constituitur in esse: quod est & se-

Amperona & subsistentis. Sed si anima assumitur non praexistens separata (sicut etiam unitur de facto corpori non praexistens separata) tunc solum ut seminata assumitur & unitur: quia non a thac terminata intelligitur proprio termino, quem in sui a corpore, & ab hypostasi separatione nata est habere. Non tamen autem dico,

Unde Leo Papa dicit in Epistola ad Julianum, quod non alterius naturae erat caro eius, quae nostra: nec alia illi quam ceteris hominibus anima est a principio inspirata.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, anima Christi dicitur esse medium in unione carnis ad uerbum secundum ordinem naturae, non autem oportet ex hoc, quod fuerit medium ex ordine temporis.

Ad secundum dicendum quod sicut Leo Papa in eadem Epistola dicit, anima Christi excellit nostras animas, non diuersitate generis, sed sublimitate uirtutis: est enim eiusdem generis cum nostris animabus: sed excellit etiam angelos secundum plenitudinem gratiae & ueritatis. Modus autem creationis respondet aeterni secundum proprietatem sui generis, ex quo habet, cum sit corporis forma, ut creetur simul, dum corpori unitur, quod non coepit angelis, qui sunt substantiae omnino a corporibus absolutae.

quamuis occasionaliter in resurrectione ante anima indiuiduat potius corpus, quam indiuiduetur ex ipso, ut patet in his, in quibus diuina uirtute materia corporis suppletur, puta, q. totaliter per multas generationes & generationes ex solis carnibus humanis nutriunt.

Sicut ergo indiuiduationem semel in corpore adeptam nunquam deserit anima rationalis, sed ex illa indiuiduat, si opus est, corpus (ita ut idem numero sit resurgens homo, qui prius fuit) ita ratio habile est, ut ad propriam terminationem aliter se habeat in corpore, & extra, ac in redivit.

Nam non acquirit illam in corpore, constituendo naturam, sicut acquirit indiuiduationem, sed acquirit illam in corpore constituendo personam, hoc est, si ad hoc perueniat, quod sit principium constitutum propriae personae, & non solum propriae naturae, & ideo in Christo non acquirit proprium terminum, quia non constituit propriam personam, sed nec constituendo propriam personam uidetur acquirere illum consummate: sed medio modo inter actum & potentiam: quoniam aliquo modo est, quod subsistit & operatur, & aliquo modo non. Sed in separatione a corpore & corruptione hypostasim, quae simul in aliis a Christo hominibus sunt, anima propria terminum consummat & acquirit, quem semel adeptum retinebit etiam in redivit ad corpus, & in statu perfectionis possidetur illum reunita corpori, quam si separata esset, eo quod tunc erit in naturalissimo suo esse. Ut sic differencia quo ad propriam terminationem inter animam in sui principio, & in resurrectione sit, quod in sui principio deforis uenit, ut quo etiam quo ad personalitatem, & ideo impedit contingit illam & a propria & totius personalitate, ut patet in mysterio assumptionis; in regressu autem uenit, ut quod est, licet partialiter. Et ideo sicut indiuiduat & communicat suum esse homini, & glorificat illum in Sanctis, ita subsistentiam, terminationem, semique personalitatem, ad perfectionem humanae subsistentiae & personalitatis adducit.

Quo ad tertium refutatur Origenis positio intellecta secundo modo, scilicet quod anima illa in sui creatione ab initio fuerit unita, & postmodum in utero Virginis incarnata. primo deducendo ad inconueniens, quod scilicet anima Christi non uideretur esse eiusdem naturae cum nostris secundo auctoritate Leonis.

Circa rationem hanc dubium ex duplici capite occurrit. Primo, quantum ualeat simpliciter, nam ex hoc, quod homo uel bos creatur ante omnia saecula uel post, non uariatur natura eius, sed mensura secundum durationem. nihil ergo uideretur

Ter. S. Thoma. E 3 ualere

Est enim anima ad illud, quod sit, & non multum ante illud.

Ad Jul. epist. non multum ante illud & est epist.

Lib. 4. c. 6. in princ.

D. 11.

Li. c. 7. & 8. eom. 4.

infanta

3. 3. 3.

4. 4. 4.

5. 5. 5.

6. 6. 6.

7. 7. 7.

8. 8. 8.

9. 9. 9.

10. 10. 10.

11. 11. 11.

12. 12. 12.

13. 13. 13.

14. 14. 14.

15. 15. 15.

16. 16. 16.

17. 17. 17.

18. 18. 18.

19. 19. 19.

20. 20. 20.

21. 21. 21.

22. 22. 22.

23. 23. 23.

24. 24. 24.

25. 25. 25.

26. 26. 26.

27. 27. 27.

28. 28. 28.

29. 29. 29.

30. 30. 30.

31. 31. 31.

32. 32. 32.

33. 33. 33.

nalere ratio. inferens alicuius naturae ex prioritate. secundum di-

Inf. q. 68. ar. 1. ad 1. & 3. di. 1. ar. 1. & 2. ad 1. & ad 2. & ne. q. 6. ar. 4. ad 2.

Ad tertium. Dicendum, quod de plenitudine Christi omnes homines accipiunt secundum fidem, quam habent in ipsum: dicitur enim Rom. 3. quod in fidei Dei est per fidem Iesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in ipsum. Sicut autem nos in ipsum credimus, ut in iam natum; ita antiqui crederunt in ipsum ut in natiuitum: habentes enim eundem spiritum fidei credimus, ut dicitur 1. ad Cor. 4. Haberaut fides quae est in Christum, uirtute iustificandi ex proposito gratiae Dei, secundum illud Rom. 4. Si qui non operatur, credenti autem in eum, qui iustificat impium, fides reputatur ad iustitiam secundum propositum gratiae Dei. Unde quia hoc propositum est aeternum, nihil prohibet per fidem Iesu Christi aliquos iustificari, etiam antequam eius anima esset plena gratia & ueritate.

Nec eget multa probatione haec propositio, sed est quasi per se nota; quoniam si res aliqua sic se habent, quod ex naturis suis uendicant sibi tam diuersos modos suae naturalis productionis, non nisi ex diuersitate formali rerum, quae producuntur, procedunt: puta quia una naturaliter est in corpore, & alia non, propterea una naturaliter exigit fieri in corpore, & alia ante corpus, una naturaliter est forma corporis, & ideo fit in corpore, alia non est naturaliter forma corporis, & ideo fit extra, & ante corpus.

In eio fu. ar. 3. citatis.

e. 18. in prim. 20. g.

Unde supponit haec ratio animas nostras secundum suum naturalem modum fieri, creando infundi & infundendo creati, quia sunt naturaliter formae corporum, & ex hac suppositione arguit, quod anima Christi non fuit ab initio creata, & assumpta. Supponit etiam quod in prima constitutione uniuersi non attenditur (ut Aug. docuit) quid Deus potuerit facere, sed quid natura rerum earumque ordo exigit.

In responsione ad tertium eiusdem articuli nota bene resolutionem claram, unde fides Christi est iustificatiua, ex proposito diuinae gratiae, iuxta euidentem auctoritatem Apost. ad Rom. 4.

Super questionis sextae articulum quartum.

Titulus de prioritate temporis intelligitur. Et est ratio quaeritionis, quia in conceptione aliorum hominum inuenit prius tempore caro, quam adueniat anima rationalis, quae prius uiuit uita plantae, dein de uita sensus, & postremo animatur anima rationali. Et constat quod filius Dei assumpsit carnem ab initio conceptionis sui corporis.

In corpore unica est conclusio responsiua quaesto negatiue. Caro Christi non prius assumpta est a uerbo, quam anima unita. Probatur dupliciter, primo sic. Caro humana non est assumptibilis antequam sit propria materia animae rationalis & humana, ergo non est prius assumpta, quam anima rationali unita: Antecedens habet duas partes, quae in idem redeunt, nec differunt, nisi sicut expressum in communi & proprio uocabulo, quoniam materia propria animae rationalis & caro humana idem sunt: sed differunt, quia ut materia propria sonat id; quod commune est omnibus materiis propriis, ut caro humana specificat id quod est in ordine ad animam rationalem.

Ex utraque ergo parte probatur in litera consequentia. Primo, ex proprietate materiae, quia materia simul dum recipit formam sit propria illius formae, quod probatur, tum quia materia non prius habet or-

dinem ad formam ut propriam formam, quam habeat ipsam formam, tum, quia simul terminatur generatio & alteratio praeterea. Ex secunda uero parte, quia caro non est humana ante aduentum animae rationalis. Antecedens uero pro secunda parte relinquatur per se notum: pro prima uero parte probatur, quia caro hu-

mana non est a sumptibilis, nisi per ordinem, quem habet ad animam rationalem, ut propriam formam. Secundo probatur conclusio ex proportionali adiecta huius rationi similitudine de anima, sicut anima rationalis non prius assumpta, quam unita carni, ita nec caro prius assumpta quam unita anima rationali. Et utrobique ratio proportionaliter est, quia id contra naturam anime, hoc contra naturam carnis humanae.

Circa hunc propositum, unum dubium occurrit, quia uidetur quod materia propria formae sit ante aduentum formae, quoniam materia non est propria nisi propter dispositiones ad talem formam; materia autem plene disposita est inmediate ante instantem introductionem formae: prius igitur tempore est materia propria animae rationalis, & uniuersaliter formae, quam adfit ipsa forma. Praeterea, minus est materia propria animae rationalis, & minus habet ordinem ad ipsam carni mortua, quam caro imm-

diata ante instantem introductionem animae rationalis, quoniam ista naturaliter necessitat ad formam, illa naturaliter magis ac magis recedit a forma exclusa: sed caro Christi mortua habet ordinem ad animam Christi, propter quem remanet assumpta, ut propria materia illius, igitur & caro in ultima dispositione habet illum ordinem, & est propria materia animae rationalis.

Ad primum dicitur, quod propria materia alicuius formae dupliciter dicitur fieri tantum uel in facto esse: in proposito autem sermo est de materia propria in facto esse: obiectio autem procedit de materia proprie in fieri.

Ad secundum conceditur, quod secundum naturae ordinem caro ultimo disposita habet magis rationem propriae materiae, quam caro mortua, sed in ordine ad resurrectionem, quae sola diuina potest potentia fieri, caro mortua habet magis materiae propriae rationem: quia ista iam in facto esse. fuit propria materia istius animae, & dedit huic animae indiuiduationem, & reuincenda est illi ad reconstituendum eundem numero hominem.

Unde in equiuoco laboramus, quoniam aliter sumitur propria materia in generatione, ubi naturae ordo attenditur, & aliter in resurrectione, ubi diuinus ordo consideratur; quia tamen apud theologum utraque dicitur propria materia, ideo caute Auctor in litera non dixit, hunc ordinem non haberi nisi praesente anima rationali corpori, sed dixit non haberi antequam anima adueniat: cum hoc enim fiat, quod habeat etiam post mortem, ex quo iam semel anima affuit corpori: cum primo autem dicto non stare, quod haberetur post mortem propria materia.

In responsione ad secundum eiusdem articuli, uide rationem naturalem, quare non arguit diuersitatem naturae auferre a Christo naturalem modum producendi carnem, & argueret diuersitatem naturae, si anima producta esset ante corpus, quia, scilicet in carnis productione uarietas esset penes antecedentia.

In art. in hunc.

In prob. habet liber in ope. Ana. mo. 3.

Lib. 3. ord. in ca.

denia tantum, in anime uero productione, uarietas ponitur in apilis constitutis intrinsecis. Et ratio assignatur, quia materia natura est esse ante formam, & disponi ad illam: forma autem non est nata esse ante materiam; hanc tamen rationem intelligit pro ratione conuenientiae, quare, conueniens fuit carnem Christi non naturaliter, hoc est aliorum hominum more fieri per dispositiones prauias, sed miraculose statim concipi perfectam, animam uero conueniens fuit non miraculose ante corpus, sed naturaliter, hoc est secundum aliarum cursum fieri, i. creando infundi, & infundendo creati, quoniam ut ex antedictis patet, diuersus modus producendi animam, i. in corpore uel extra & ante corpus, in diuersitate naturae non redimere, si miraculose aliqua anima fieret extra & ante corpus: sed si naturaliter fieret extra & ante corpus, q. i. naturaliter factum fuisset, oportet ponere illos, qui in constitutione mundi sic factum putant ut predictum est.

R E S P O N S. Dicendum, quod caro humana est assumptibilis a uerbo, secundum ordinem, quae habet ad animam rationalem, sicut ad propriam formam. Hunc autem ordinem non habet antequam anima rationalis ei adueniat, quia simul dum aliqua materia fit propria alicuius formae, recipit illam formam, unde in eodem instanti terminatur alteratio in quo introducitur forma substantialis. Et inde est, quod caro non debuit ante assumi, quam esset caro humana, quod factum est anima rationali adueniente. Sicut igitur anima non est prius assumpta, quam caro, quia contra naturam animae est, ut prius sit quam corpori uniatur, ita caro non debuit prius assumi, quam anima, quia non prius est caro humana, quam habet animam rationalem.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod caro humana sortitur esse per animam. Et ideo ante aduentum anime non est caro humana, sed potest esse dispositio ad carnem humanam. In conceptione tamen Christi Spiritus sanctus quae est agens infinita uirtutis, simul & materiam disposuit, & ad perfectum perduxit.

A D S E C U N D U M Dicendum, quod forma actu dat speciem, materia autem quantum est de se, est in potentia ad speciem. Et ideo contra rationem formae esset quod praexistere naturae speciei, quae perficitur per unionem eius ad materiam, non autem est contra naturam materiam, quae praexistat naturae speciei. Et ideo dissimilitudo, quae est inter originem nostram & originem

Christi secundum, quod caro nostra prius concipitur, quam animetur, non autem caro Christi, est secundum complementum: sicut & quod nos concipimur ex semine uiri, non autem Christus. Sed differentia, quae est quantum ad originem aeternam, redundaret in diuersitate naturae. **A D T R I T I U M** dicendum, quod uerbum Dei per prius intelligitur unum carni, quam anima per modum communem, quo est in ceteris creaturis, per essentiam, potentiam, & praesentiam. Prius tamen dico, non tempore, sed natura: prius, non intelligitur caro ut quoddam ens, quod a uerbo habet, quae ut animata, quod habet ab aeterno: sed unione personali prius secundum intellectum oportet, quod unum uniatur animae, quae uerbo: quia ex unione ad animam, habet quod sit unibilis uerbo in persona: praesertim, quia persona non inuenitur nisi in rationali natura.

A prius, & aliquid posterius in natura, dupliciter inuenitur, uel ex parte agentis, uel ex parte materiae. Et redditur ratio, quare secundum has duas causas inuenitur, quia sunt causa praexistentes ante effectum; agens enim & materia praexistunt, formam autem oportet non praexistere, & similiter finem generationis, cum coincidat cum forma; in speciali autem hoc est in assumptionis mysterio, quae tota ratio facti est potentia facientis.

Quarta conditio est, si simpliciter, ad definiendum quod medium simpliciter in hoc mysterio attenditur secundum ordinem naturae ex parte agentis non quodcumque, quia non secundum quid, sed simpliciter; est siquidem duplex naturae ordo ex parte agentis: uel secundum ordinem intentionis, uel secundum ordinem executionis. Et differunt hi ordines inter se in hoc, quod illud, quod est prius secundum intentionem, est prius simpliciter: quod uero est prius secundum executionem, est prius secundum quid. Et ratio est, quia intentio prior est simpliciter executione, ut patet. Quo ad secundum conclusio responsiua quaesita est ista.

Quarta conditio est, si simpliciter, ad definiendum quod medium simpliciter in hoc mysterio attenditur secundum ordinem naturae ex parte agentis non quodcumque, quia non secundum quid, sed simpliciter; est siquidem duplex naturae ordo ex parte agentis: uel secundum ordinem intentionis, uel secundum ordinem executionis. Et differunt hi ordines inter se in hoc, quod illud, quod est prius secundum intentionem, est prius simpliciter: quod uero est prius secundum executionem, est prius secundum quid. Et ratio est, quia intentio prior est simpliciter executione, ut patet. Quo ad secundum conclusio responsiua quaesita est ista.

ARTICULVS V.

Utrum tota humana natura sit assumpta mediantibus partibus.

A D Q U I N T U M sic procedit. Videtur, quod filius Dei assumpsit totam naturam humanam mediantibus partibus eius. Dicit enim Aug. in li. de Agone Christiano, quod inuisibilis & incorruptibilis ueritas per spiritum animam, & per animam corpus, & sic totum hominem assumpsit: sed spiritus, anima, & corpus sunt partes totius hominis. ergo totum assumpsit mediantibus partibus.

¶ 2. Preter. Ideo filius Dei carnem assumpsit ordinem, quem ad animam habet, ita assumpsit partes, mediante toto, quia assumpsit animam & corpus propter ordinem, quae habent ad humanam naturam.

¶ Sed occurrunt hic literalia multa inquirenda. Primo, cur existente naturae ordine secundum quodlibet genus causae, ordinem naturae duobus eorum appropriat?

¶ Secundo, cur ordinem naturae ex parte materiae in hoc mysterio Auctor pertransiuit, cum prius natura ex parte causae materialis corpus Christi fuerit conceptum, quam animatum: patiens enim praesupponitur actui, qui in eo fit.

¶ Tertio, cur Auctor in hoc mysterio, de medio secundum naturae ordinem ex parte agentis secundum ordinem operationis respondendo tacuit, cum tamen in responsione ad primum, possumus de illo tractare?

¶ Ad primum dicitur, quod quia ordo naturae secundum genus causae formalis, & finalis reducitur ad ordinem naturae secundum genus causae agentis, tamquam in quo clarior relucet, quoniam secundum ordinem agentium ordinantur, & fines generationum, & formae genitorum, & res naturae priores secundum ordinem finis, aut formae in his, quae sunt, sunt posteriores in esse, quoniam & forma, & finis quanto ulterior in aliquo ordine, tanto prior, quia perfectior. Res uero, ut fuit tam in materiae transmutatione, quam in intentione aut executione agentis priores, etiam S. Thomae.

3. dist. 2. q. 2. 2. 1. q. 3. & 2. 3. q. 1. & 2. 3. q. 5. art. 2. c. & dist. 5. q. 1. art. 3. Colligitur ex ca. 18. 19. 20. & 21. 22.

Super quaest. sexta articulum quintum.

Titulus articuli intelligendus est ut sonat. In corpore articuli duo sunt. primo declaratur, quomodo intelligitur ly mediante, in mysterio assumptionis. Secundo, respondetur quae sit una conclusio. Quo ad primum dicit unam propositionem multarum partium, i. in mysterio assumptionis medium intelligitur non a temporis, sed naturae ex parte agentis & simpliciter. Vbi quatuor conditiones medii in hoc mysterio ponuntur.

¶ Prima est, quod non est medium secundum tempus, quae probatur, quia simul tempore omnia assumpta sunt.

¶ Secunda, quod est medium secundum ordinem naturae. Et haec ex dictis supponitur.

¶ Tertia est, quod est ibi talis ordo naturae scilicet ex parte agentis. Et haec declaratur, quia in communi ordo naturae, quo aliquid est

E 4 sunt

funt etiam priores secundum esse aliquid reale scilicet uel fecerunt ipsam intentionem eorum, sicut domus est in intentione artificis, uel secundum quod, saltem in inchoata transmutatione sunt sicut alteratio est prior generatione, uel secundum se, ut ab ipsis incipit ex eorum, ut fundamentum est prius partibus. Merito igitur natura ordinem duobus appropriavit. Auctor generibus causa, quia sunt priores in esse, tum quia clarius relucet prioritas natura in istis, tum quia prioritas aliorum apud generalia reducitur ad ista.

¶ Ad secundum dicitur, quod in mysterio incarnationis nulla fuit transmutatio materie nisi instantanea formatio corporis ab infinita uirtute Spiritus sancti; & illa instantanea formatio quamuis natura ordine prior secundum genus cause materialis sit, quam anima rationalis aduentus in ea, quia anima rationalis non detulit secum corpus, sed supposuit corpus organicum, in quo recipitur, cuius esset actus in quo esset: quia tamen in illo priori natura non erat assumptibilis, (ut ex dictis patet) quia constituta est in esse assumptibili per esse animam, ideo Auctor loquens hic de priore & posteriore secundum naturam in ordine ad assumptionem, nihil de prioritate ex parte materie, utpote extra ordinem ad assumptionem dixit, sed tamquam impertinentem ad propositum dimisit.

¶ Ad tertium dicitur, quod in promptu causa est, quare respondendo quæsto tacuit ordinem executionis: quia respondendum est quæsto simpliciter, de medio simpliciter, & non de medio secundum quid: ac per hoc de medio, secundum ordinem simpliciter, & non secundum ordinem secundum quid. Unde merito medium secundum quid, reseruat responsionibus argumentorum, soluta quæstione de mediatione simpliciter, & absolute.

¶ In eodem articulo in responsione ad primum, dubium occurrit ex Scoto & Duran. arguentibus in 3. sent. dist. 2. contra hanc doctrinam, quod si non assumpserit totum mediantibus partibus. Arguit ergo Scotus, 1. in q. 2. sic, Primo assumptum non est natura humana, sed pars seu partes eius, ergo assumens non est primo homo. Et confirmatur, quia sicut in instanti assumptionis se habuit ad totum & partes, ita & modo, igitur & modo non est primo homo: sicut Sortes est primo homo, quod uidetur inconueniens. Amplius uidetur sequi, quod Christus non sit homo. Probatur quia denominatio a parte uel partibus non dat denominationem a toto. Præterea, propter duas uniones uerbi ad partes nature humane non est homo, ergo requiritur tertia, quæ fit totum primo, propter quam tertia uerbum est homo, quæ ista sufficit sine aliis duabus, igitur illæ duæ superflue sunt. Demum probat ostensue, quod natura tota est primo sine medio assumpta. Quod est in se primo personatur, si sibi dimitteretur, hoc in alio primo personatur, quando assumitur: sed tota natura & non pars uel partes, est primo & immediate hoc modo personabilis in se, si sibi dimittatur, ergo. Probatur Maior, quia in eodem instanti natura, in quo in se personatur, si sibi dimitteretur, personatur in alio uel ab alio, quia nihil ante illud instans est natum assumi, quia non prius fuit natura singularis; nec post illud instans assumitur, quia tunc esset persona in se. Minor probatur, quia in eodem instanti natura in quo partes præcedunt totum, neutra nata est esse persona, sed tunc primo, quando ex istis unitis est tota natura, quia tunc ipsa tota est persona in se, si non

lib. 3. ca. 16. circa finem.

Art. 1. huius q. & ar. 3.

sumpsit mediante anima, quia anima est Deo similior, quæ corpus: sed partes humane nature cum sint simpliciores, quam corpus, uidentur esse similiores Deo, qui est simplicissimus, quam totum, ergo assumpsit totum mediantibus partibus.

¶ 3. Præter. Totum resultat ex unione partium: sed unio intelligitur ut terminus assumptionis, partes autem præintelliguntur assumptioni, ergo assumpsit totum per partes.

SED CONTRA est, quod Damascenus dicit in 3. lib. in domino nostro Iesu Christo non partes partium intuemur, sed quæ proxime componuntur. id est deitatem, & humanitatem. Humanitas autem est quoddam totum, quod componitur ex anima & corpore sicut ex partibus, ergo filius Dei assumpsit partes mediante toto.

RESPON. Dicendum, quod cum dicitur aliquid medium in assumptione in carnationis, non designatur ordo temporis: quia simul facta est assumptio totius & omnium partium: ostensum est enim quod simul anima & corpus sunt ad unum unita ad constituendam naturam humanam in Verbo: designa-

impediatur ab assumente. ¶ Duran. autem in quæstione quoque 2. arguit dupliciter, destruedo totaliter ordinem nature in assumptione totius & partium primo, quia totum & partes unitæ sunt enim assumptæ sunt omnino sunt idem re. Secundo. quia assumptio una est unius ad unum: sed assumptio humane nature, est una ad unum, quia ad personalitatem filii, ergo est unius. si natura integræ ex suis partibus: constat enim esse assumptæ, ergo tam natura quæ partes sunt assumptæ ut unum, non est igitur ordo realis inter totum, & partes in assumptione.

¶ Ad euidenciam positionis, quæ in hac litera explicatur, scilicet dum est, quod ordo operationis seu executionis eadem & eodem modo intelligitur habere media, si est secundum naturam tantum, & si est secundum progressum operati omnium uerbi gratia, domus sue fiat per multas operationes, ut ab arte successiue fit, siue fiat tota simul a Deo, eadem media pertransit puta; fundamentum, parietes, tectum, & similiter eodem modo, hoc est, quod quodlibet eorum est, ut mediū quod. Nam sicut successiue operando, prius tempore fit fundamentum, ut quæ

Ex parte quidem agētis est simpliciter primum illud, quod primo cadit in eius intentione: sed secundum quid prius est illud, a quo incipit eius operatio. & hoc ideo, quia intentio est prior operatione. Ex parte uero materie est prius illud, quod prius existit in transmutatione materie. In incarnatione autem oportet maxime attendere ordinem, qui est ex parte agētis, quia ut Aug. dicit in Epi. ad uolusianū, in talibus rebus tota ratio facti est potentia faciētis. Manifestum autem est, quod secundum intentionem faciētis prius est completum, quam incompletum, & per consequens totum, quam partes: & idem dicendum est, quod uerbum Dei assumpsit partes humane nature mediante toto: sicut enim assumpsit corpus per ordinem, quæ hæt ad animam rationalem, ita assumpsit corpus & animam, propter ordinem quem hæt ad humanam naturam.

¶ Duran. autem in quæstione quoque 2. arguit dupliciter, destruedo totaliter ordinem nature in assumptione totius & partium primo, quia totum & partes unitæ sunt enim assumptæ sunt omnino sunt idem re. Secundo. quia assumptio una est unius ad unum: sed assumptio humane nature, est una ad unum, quia ad personalitatem filii, ergo est unius. si natura integræ ex suis partibus: constat enim esse assumptæ, ergo tam natura quæ partes sunt assumptæ ut unum, non est igitur ordo realis inter totum, & partes in assumptione. ¶ Ad euidenciam positionis, quæ in hac litera explicatur, scilicet dum est, quod ordo operationis seu executionis eadem & eodem modo intelligitur habere media, si est secundum naturam tantum, & si est secundum progressum operati omnium uerbi gratia, domus sue fiat per multas operationes, ut ab arte successiue fit, siue fiat tota simul a Deo, eadem media pertransit puta; fundamentum, parietes, tectum, & similiter eodem modo, hoc est, quod quodlibet eorum est, ut mediū quod. Nam sicut successiue operando, prius tempore fit fundamentum, ut quæ

fundamento sunt paries, etiam ut quod partiale, & postea tectum ut quod partiale, & omnibus mediantibus ut quod partialibus fit domus ut quod totale, ita simul omnia operando, operatio illa prius natura secundum executionis ordinem attingere intelligitur fundamentum, & postea parietem & cetera, ut dictum est. hæret. n. operatio illa unica unum per se primo terminum intentionis. si totumque est ultimus ordine executionis, & multos partiales terminos ordine executionis priores, uno per se primo intento termino. si toto. Simile. n. quid accidit in mysterio incarnationis, in quo simul tota natura, & omnes partes eius factæ & assumptæ sunt nisi quod ad assumptionem referendo totum & partes, non inuenitur ordo inter partes (ut prædictum est) sic ut una prius natura assumpta fit ut quo d. quam altera, quia simul natura anima & corpus assumpta sunt. Sed bene inuenitur talis ordo inter partes simul & totum, quia secundum executionis ordinem prius natura terminata est assumptio ad partes simul (hoc est anima & corpus, ut terminos partiales) quæ ad totum, ad quod primo, ut primo intentum, ultimo terminata est, & ratione huius primo intentioni terminata præintelligitur ad partes, sicut ratione domus terminata præintelligitur creatio domus ad partes eius, ex quibus constat domus. Negantes autem hunc executionis ordinem inter partes & totum in assumptione, imaginantur quod assumptio etiam executione terminata est prius ad totum, quam ad partes, ita quod diffusa seu quasi extensa est assumptio a toto ad partes, ita ut non oportuerit de nouo in morte Christi assumere partes, sed remaneret respectu partium. Et quævis primo aspectu hæc positio non solum probabilis, sed probabilior uideat, quæ posita in litera, quia assumptio per se primo respicit totum, nec est ut factio totius, sed quasi præexistentis eleuatio, quæ etiam in operando incipere debet a per se primo intento: ex quo supponit illud esse, si tamen peripicacius intuiti fuerimus, quod ordo resolutionis uerax testis est ordinis compositionis, quia primum in resolutione fuit ultimum in compositione, & consistere nos meminerimus quod in morte Christi assumptio quasi resoluti incipit, dum natura ipsa ab assumptione desinit, partes autem nature assumptæ remanent, percipiemus quod ex hoc ipso facto reuelauit deus, quod assumendo

incorp

Non remouet. 3. 10.

mendo inchoavit executionis ordine a partibus; & quod nesci...

Vnde ad primum... quod primo assumptum dupliciter...

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ex verbis illis nihil aliud datur intelligi...

AD SECUNDUM dicendum, quod Deus ita est simplex, quod etiam est perfectissimus...

AD III. dicendum, quod unio personalis est, ad quam terminatur assumptio...

incorp. ar. Non reme. et 3. to. 1.

totum non in se toto, sed in parte vel partibus eius prius perionaretur...

ARTICVLVS VI.

Utrum humana natura sit assumpta mediante gratia.

AD PRIMUM sic procedit. Videtur, quod filius Dei assumpserit humanam naturam mediante gratia...

¶ 2 Præ. Sicut corpus vivit per animam, quæ est eius perfectio, ita anima per gratiam...

¶ 3 Præ. Aug. in 15. de Trin. dicit, quod verbum incarnatum est, sicut...

persona propria prius secundum executionem intelligatur personari tota natura...

¶ Ad primam autem Duran. rationem negatur, quod natura humana sit omnino idem...

¶ Ad secundam dicitur, quod assumptionem esse vnius, contingit dupliciter...

¶ Super questionis sexta articulum sextum.

Titulus articuli 6. intelligendus est, ut sonat. In corpore artic. unica est conclusio...

3. dist. 9. q. 2. art. 3. & dist. 13. q. 2. art. 1. & veti. q. 29. art. 2. & opus. 3. cap. 222.

vt ter-

et terminus, non ut medium. Secundo de gratia habituali, quia habet, ut effectus consequens unionis, ut patet Ioan. primo. Tercio de voluntate diuina, quia se habet ut causa efficiens, non ut medium.

¶ Nota hic primo, quod gratia potest dupliciter inesse, scilicet formaliter, vel effectiue, & quia gratia primis duobus modis dicitur formaliter, tercio autem effectiue, ideo in littera Auctor duplicem tantum in Christo in principio cor. articuli dicit, scilicet unionis, & habitus; utraque enim est formaliter in Christo. Diuina autem uoluntas est gratia effectiue, ac per hoc uelut extrinseca causa, & propterea non est in littera connumerata. Inter gratias in Christo, illa siquidem prepositio in, denotat esse in Christo formaliter, sicut forma est in subiecto.

¶ Nota secundo, quod cum quis gratie dat seipsum alicui tunc ipsemet uocatur, & est gratia iuxta commune usum loquendi, quo coequesum gratiose donat gratia uocatur, cum dicimus, iste fecit mihi hanc gratia &c. Et hoc modo, quia res data humane nature in mysterio assumptionis est esse personale filij Dei, ideo ipsum esse personale, ut induit rationem doni gratiose coequesum, uocatur gratia: unionis autem, quia per unionem habetur a natura, cui datum est. De hac tamen unionis gratia, propter uaria, que de ipsa dici uidentur in art. vi. 7. querit lator sermo.

¶ Nota tercio, quod Auctor seipso doctor, opinionem, quam in 3. sent. secutus est, dicit. 2. q. 2. art. 2. q. 1. de gratia habituali, quod erat medium congruentia respectu assumptionis, hic confutat auctoritate Ioan. Euan. Et sic tenet, quod prius natura humanitas Christi assumpta est, quam gratia habituali donata, ut ex personalitate, oia fluunt in homine illo essent pleno gratia, & ueritate.

uerbum nostrum in uoce: sed uerbum nostrum unitur uoci mediante spiritu, ergo uerbum Dei unitur carni mediante Spiritu sancto, & ita mediante gratia, que Spiritui sancto attribuitur, secundum illud 1. ad Corin. 12. Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus.

SED CONTRA est, quod gratia est quoddam accidens anime, ut in secunda parte habitum est. Unio autem uerbi ad humanam naturam est facta secundum substantiam, & non secundum accidens, ut ex supra dictis patet. ergo natura humana non est assumpta mediante gratia.

RESPON. Dicendum, quod in Christo ponitur gratia unionis, & gratia habitualis. Gratia ergo non potest intelligi, ut medium in assumptione humane nature, siue loquamur de gratia unionis, siue de gratia habituali. Gratia enim unionis est ipsum esse personale, quod gratia diuinitus datur humane nature in persona uerbi, quod quidem est terminus assumptionis. Gratia autem habitualis pertinet ad spirituales sanctitates illius hominis, est effectus quidem consequens unionem, secundum illud Ioan. 1. Vidimus gloriam eius sicut unigeniti a patre, plenum gratia, & ueritatis. Per quod datur intelligi, quod ex hoc ipso, quod ille homo est unigenitus a patre, habet quod per unionem habet plenitudinem gratia & ueritatis. Si uero intelligatur gratia, uoluntas Dei, aliquid gratis faciens, uel donans, sic unio facta est per gratiam, non sicut per medium, sed sicut per causam efficientem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod unio nostra ad Deum est per operationem, in quantum scilicet eum cognoscimus & amamus, & ideo talis unio est per gratiam habituales, in quantum operatio perfecta procedit ab habitu: sed unio nature humane ad uerbum Dei, est secundum esse personale, quod non dependet ab aliquo habitu, sed immediate ab ipsa natura.

AD SECUNDUM dicendum, quod anima est perfectio substantialis corporis, gratia uero est perfectio anime accidentalis. Et ideo gratia non potest ordinare animam ad unionem personalem (quae non est accidentalis) sicut anima, & corpus.

AD III. Dicendum, quod uerbum nostrum unitur uoci mediante spiritu, non quidem sicut medio formali, sed sicut per medium mouens. Nam ex uerbo concepto interius

procedit spiritus, ex quo formatur uox. Et similiter ex uerbo eterno procedit Spiritus sanctus, qui formauit corpus Christi, ut infra patebit. Non autem ex hoc sequitur, quod gratia Spiritui sancti sit formale medium in unionem predicta.

QVAESTIO VII.

De gratia Christi, prom est quidam singularis homo, in tredecim articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de coasumptis a filio Dei in humana natura. Et primo de his, que pertinent ad perfectionem: Secundo de his, que pertinent ad defectum.

¶ Circa primum consideranda sunt tria. Primo, de gratia Christi: secundo, de scientia eius: tercio, de potentia ipsius.

De gratia autem Christi considerandum est dupliciter. Primo quidem de gratia eius, secundum quod est quidam singularis homo: secundo, de gratia eius, secundum quod est caput Ecclesie: nam de gratia unionis iam dictum est. ¶ Circa primum quaruntur tredecim.

¶ Primo, Vtrum in aia Christi sit aliqua gratia habitualis.

¶ Secundo, Vtrum in Christo fuerint uirtutes.

¶ Tertio, vtru in eo fuerit fides.

¶ Quarto, vtru fuerit in eo spes.

¶ Quinto, vtrum in Christo fuerint dona.

¶ Sexto, Vtrum in Christo fuerit timoris donum.

¶ Septimo, Vtrum in Christo fuerit gratia gratis date.

¶ Octauid, Vtrum in Christo fuerit prophetia.

¶ Nono, vtrum in eo fuerit plenitudo gratia.

¶ Decimo, vtrum talis plenitudo sit propria Christi.

¶ Undecimo, Vtrum Christi gratia sit infinita.

¶ Duodecimo, utrum potuerit augeri.

¶ Tertiodecimo, qualiter haec gratia se habeat ad unionem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in anima Christi sit aliqua gratia habitualis.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod in anima assumpta a uerbo non fuerit gratia habitualis. Gratia enim est quaedam participatio diuinitatis in creatura ra-

¶ Super quaestione septiman.

¶ In diuisione quaestionum de gratia Christi aduerte, quod tripliciter gratia in Christo ponitur, scilicet gratia unionis, gratia singularis, & gratia capitalis. & quia gratia unionis est ipsa coniunctio personae filij Dei ad naturam humanam (de qua tractatum est) ideo Auctor dicit, quod de ipsa tractatum est quamuis non sub nomine gratia, sed rei quae est gratia, & propterea de aliis duabus tractandum est.

¶ Super quaestione prima articulum primum.

¶ Titulus ar. intelligendus est ut sonat, ita quod non oportet quod ly gratia limitetur ad gratiam singularis hominis: quoniam statim, ut dicitur, gratia habitualis sufficienter exprimitur, quod de perfectione anime in seipso est quae sit. habitus enim est perfectio eius cuius est habitualis perfectio. Et ne idem seipso repetatur, hoc eodem modo intelligendi sunt tituli sequentium articulo- rum de uirtutibus, & donis.

¶ In corp. articuli est unica conclusio responsiua quaesito affirmatiue. Necesse est ponere in Christo gratiam habituales. Probatur tripliciter: primo, quia anima illa maxime propinqua est principio gratia. Secundo, quia anima illa nobilissimas operationes uidentis & amandi Deum habet. Tertio, quia Christus mediator gratiam in alios redundantem habere debet. Vbi nota quod ly necesse, in conclusione positum, non denotat necessitatem logicam, hoc est, quod impossibile omnino est aliter se habere: quoniam non est hic quaestio de tali necessitate, nec rationes in littera allatae ad hoc tendunt, sed est sermo de necessario secundum ordinem rebus conueniunt, seu secundum potentiam.